

روزشمار جنگ

سه شنبه

۲۸ اردیبهشت ۱۳۶۱

۲۴ رجب ۱۴۰۲

۱۸ مه ۱۹۸۲

۳۲۸

فرمانده کل سپاه پاسداران در جلسه نخستین ساعت بامداد امروز فرماندهان لشکرها و تیپ‌های سپاه، پس از تشریح سه مرحله گذشته عملیات بیت‌المقدس، از آنان خواست به‌منظور تسریع در اجرای مرحله چهارم عملیات بیت‌المقدس از احتیاط بی‌مورد در طراحی مانور این مرحله از عملیات پرهیز کنند و برای اجرای آن سریع‌تر آماده شوند.

محسن رضایی در ابتدای سخنان خود سرعت‌عمل و استفاده از اصل غافلگیری را از جمله عوامل اصلی موفقیت مرحله اول عملیات در رسیدن به جاده اهواز - خرمشهر دانست و در تشریح وضعیت نیروهای خودی پس از دستیابی به این جاده گفت: «روز اولی که ما آمده‌ایم به جاده چسبیدیم، بین ما خلأ بود و درضمن سمت چپ و راست همدیگر را خوب نپوشانده بودیم؛ لذا یک‌مقدار تلفاتی که ما دادیم به‌خاطر این ضعف‌های تاکتیکی بود. یعنی فقط ما در طرح مانور بحث می‌کردیم که چطور خط را بشکنیم، اما برای پدافند فکر نکرده بودیم که اگر نیروها به جاده رسیدند و اگر سمت چپ یا سمت راست یکی از آنها خالی باشد، چه کار باید کرد و یا از نظر مهندسی چه پیش‌بینی‌هایی بکنیم. به‌دلیل همین ضعف‌های تاکتیکی که داشتیم، یک‌مقدار تلفات مخصوصاً تیپ حضرت رسول^(ص) داد و برادرهای خیلی خوبی شهید شدند.»

فرمانده کل سپاه سپس مرحله دوم عملیات را به‌دلیل کمبود نیروی عملیاتی، ناقص دانست و اظهار داشت که نیروها پس از رسیدن به نوار مرزی از مقابل و سمت چپ با دشمن روبه‌رو بودند و اگرچه از سمت راست (شمال) نیز احتمال داده می‌شد که لشکرهای ۵ و ۶ عراق آنها را تهدید کنند، لیکن دشمن این لشکرها را عقب برد. وی به پاتک‌های شدید دشمن در این مرحله، به‌خصوص در جناح چپ و نیز به‌شهادت رسیدن عده‌ای از نیروها در میادین مین شناسایی نشده، اشاره کرد و گفت: «در این رابطه هم باز من اشکالات تاکتیکی را می‌بینم. البته اشکال کلی مانوری هم بود، ولی خب آن دیگر به‌دلیل کمبود نیرو بود؛ یعنی نیروی ما کم بود و دیگر نمی‌توانستیم درحالی که به‌سمت مرز می‌رویم، به‌سمت چپ هم برویم و لااقل پهلوی چپ با دشمن نداشته باشیم.»

محسن رضایی تعجیل در اجرای مرحله سوم عملیات در جناح چپ (جنوبی) را نتیجه پانک‌های دشمن در این جناح، تلاش برای رسیدن به جاده شلمچه - خرمشهر به منظور جلوگیری از فرار احتمالی دشمن از خرمشهر و نیز احتمال خطر حمله سنگین عراق از این جناح دانست و در همین حال درخصوص آماده‌نبودن نیروها برای اجرای این مرحله از عملیات و همچنین عدم‌شناسایی کامل از منطقه هدف گفت: «آن روزی که قرار شد ما عمل کنیم، با برادرمان رحیم [صفوی] نشستیم و به ایشان گفتیم مثل اینکه برادرها آمادگی ندارند و ایشان هم گفت بله، آماده نیستند. به آقای [سرهنگ] حسنی سعدی هم گفتم که خیلی خب، حالا که این‌طور است، ۲۴ ساعت وقت به آنها می‌دهیم. ۲۴ ساعتی که وقت داده بودیم، باز گویا وقت کم بوده؛ چون برادرها شناسایی کامل نکرده بودند که البته آن‌هم به دلیل این بود که عمدتاً تیپ‌ها به دلیل اینکه نیرویشان خیلی زیاد بود به مسئله اصلی که اطلاعات و هدایت باشد، اصلاً نمی‌رسند. یعنی یک تیپ ما عمدتاً صبح تا شب یا مشغول درگیری و یا تدارکات و مهندسی است و اصلاً به مسئله عملیات و اطلاعات نمی‌رسد.»

محسن رضایی در ادامه سخنان خود پس از اینکه تلفات زیاد تیپ ۲۵ کربلا در مرحله سوم و در شمال جاده خرمشهر - شلمچه را نتیجه مانور اشتباه این تیپ دانست، گفت: افزایش تلفات موجب شده است فرماندهان در ارائه طرح مانور مرحله بعدی عملیات بیش‌از حد احتیاط کنند. وی که چنین وضعی را به صلاح نمی‌دانست، گفت: «آن تصمیم‌گیری قاطعانه که فرماندهی باید داشته باشد، سلب شده است و یک مقدار برادرهای ما در ارائه تصمیم و در ارائه مانور سست شده‌اند.» رضایی با اشاره به تغییرات پی‌درپی در طرح‌های ارائه‌شده، گفت: «این تغییرات و تحولات به‌خاطر این ترسی است که در ما به وجود آمد و احساس می‌کنیم که چون یک مقدار تلفات دادیم، اشتباهاتی بوده و این اشتباهات را باید رفع کنیم.» فرمانده کل سپاه با تأکید بر اینکه نباید تلفات بدهیم، ادامه داد: «تحلیل هم باید منطقی باشد، یعنی نباید بگوییم که خب آقا اینها چون هیچ شناسایی نداشتند، این‌طوری شد. هیچ‌گاه در شکست، یک عامل تأثیر ندارد؛ یعنی همیشه عوامل متعددی است که باید آن عوامل را ما در نظر بگیریم و اگر همه عوامل را ما تجزیه و تحلیل نکنیم و شناسیم قادر نیستیم که برای طرح‌های آینده مانورهای درستی را ارائه بدهیم.»

محسن رضایی در ادامه سخنان خود چند مطلب را متذکر شد. در نخستین تذکر، وی با اعلام اینکه درصدد عمق‌بخشیدن به سازمان تیپ‌های موجود هستیم، این امر را مستلزم وابسته‌شدن تیپ‌ها به مناطق کشوری سپاه پاسداران دانست و گفت: «هیچ تیپی به‌صورت مستقل وجود ندارد. قرارگاه کربلا یا برادرانی که فرماندهان لشکرها هستند، هیچ مسئولیتی از نظر سازمان و کادر در مقابل شما ندارند و به عبارتی شما صاحب اصلی این تیپ‌هایی هستید که الان دست شماست و از مناطق خودتان هستند.» دومین تذکر درباره ضعف ارتباط فرماندهان با رده‌های تابعه آنان بود که در این خصوص محسن رضایی اظهار داشت: «متأسفانه فرماندهان تیپ‌های ما نه به‌طرف فرماندهان گردان‌ها، نه به‌طرف واحدهای ستادی و نه به‌طرف نیروها می‌روند و دیده شده که یک تیپی مثلاً ۱۵۰۰ نفر نیرو را همین‌طوری تسویه حساب کرده‌اند. برعکس، بعضی از تیپ‌ها هم رفتند با

بچه‌هایشان صحبت کردند و افرادی را که می‌گفتند ما یک ساعت دیگر هم نمی‌مانیم آن‌قدر با آنها صحبت کردند و توجیهشان نمودند که الان مانده‌اند و شعار می‌دهند که «جنگ، جنگ تا پیروزی». یا برعکس، فرماندهان گردان‌های ما هیچ در جریان قضایا نیستند؛ یعنی نمی‌دانند در این مملکت چه می‌گذرد؟ یا اینکه طرح‌های مانور چیست؟ یا اینکه طرح مانور سابق چی بود؟ یا مثلاً در این جلسه‌ای که الان در قرارگاه کربلا داشتیم چه گذشت؟ ... یکی از راهکارهای این مسئله این است که شما با بچه‌هایتان مرتب بنشینید توجیهشان کنید. با آنها جلسه دعا بگذارید و مرتب بنشینید مسائل و قضایا را برایشان تحلیل کنید و بگویید اشکال کار چیست. بگویید کندی کار در چیست و آنها را سعی کنید از آن محیط بسته‌ای که برایشان به وجود آمده، بازشان کنید تا در کل سپاه حیات پیدا کنند، زندگی کنند و درد کل سپاه و درد کل جنگ را بفهمند.»

در سومین تذکر، فرمانده کل سپاه که بارها در مورد تبعیت‌ناپذیری برخی از فرماندهان هشدار داده بود، بار دیگر گفت: «یکی از مسائلی که اخیراً بخشناه کردیم، این است که گفتیم برادرها باید امر تبعیت‌پذیری را کاملاً رعایت کنند و این را به‌عنوان آخرین بار هم تأکید می‌کنیم و از این به بعد خیلی جلدی برخورد می‌کنیم؛ یعنی از صمیمی‌ترین برادری را که دوست داریم از میان شما، به‌خاطر اینکه واقعاً امر تبعیت‌پذیری جا بیفتند. این را به برادرهای فرماندهان لشکرها هم گفتیم و الان هم به خود شما می‌گوییم که اگر از این تاریخ به بعد مسئله‌ای پیاده [اجرا] نشود، بلافاصله ما برادرها را تحویل حاکم شرع می‌دهیم که حکم خدا را در مورد ایشان اجرا بکنند و این باعث می‌شود که شاید از این طریق مسائل حل بشود. باید یک سازمان قوی و متشکل داشته باشیم. این سازمان قوی را هم یک نفر، دو نفر نمی‌توانند درست کنند؛ همه باید تلاش کنیم که ان‌شاءالله این سازمان به امید خدا درست بشود.»

فرمانده کل سپاه در پایان سخنان خود اظهار داشت: «برای مردم کلی ابهام هست که با این همه تلفاتی که ما دادیم، پس چرا خرمشهر آزاد نشد؟! آیا عراقی‌ها به ما حمله‌ای کردند که این را به ما نمی‌گویند و نمی‌خواهند که تضعیف روحیه بشود، قضیه چیست؟ چرا عملیات کند شده؟ این دقیقاً سؤالی است که همه کسانی که می‌آیند و تلفن می‌زنند، این را مطرح می‌کنند. مقامات هم همین‌طور؛ یعنی مرتب می‌گویند چی شد؟ امیدواریم که برادرها یک مقدار همت بیشتری بکنند و سریع‌تر آماده بشوند که مسئله را تمام کنیم و به‌خاطر اینکه ان‌شاءالله امشب یادی از امام حسین^(ع) و شهدای عزیزی که در این عملیات از دست داده‌ایم و تعداد بسیاری از برادرها از پاسدارها بودند و کسانی بودند که سرمایه‌گذاری خیلی وسیع روی آنها کرده بودیم و امید داشتیم که ان‌شاءالله آینده سپاه حضرت مهدی^(عج) را تضمین بکنند، از برادرمان ردانی [پور] می‌خواهیم که ان‌شاءالله قلب برادرها را به یاد امام حسین^(ع) نزدیک کنند.»

سپس، مراسم دعا و نیایش با اجرای مصطفی ردانی پور جانشین فرمانده تیپ ۱۴ امام حسین^(ع) حدود ساعت ۱ بامداد برگزار شد.^(۱)

۳۲۹

فرماندهی مشترک قرارگاه کربلا (محسن رضایی و سرهنگ علی صیاد شیرازی) که در بررسی سه طرح ارائه شده در جلسه دیروز فرماندهان سپاه و ارتش نتوانسته بود به نتیجه مورد نظر برسد، در ساعت ۱۵:۰۰ امروز جلسه‌ای دیگر تشکیل داد تا این سه طرح را به همراه یک طرح دیگر با فرماندهان سه قرارگاه عملیاتی فتح، نصر و فجر به بحث گذارد و ضمن بررسی نقاط قوت و ضعف هریک از آنها، به طرح نهایی دست یابد.* در این جلسه چهار طرح پیشنهادی برای اجرای مرحله چهارم عملیات بیت‌المقدس بدین شرح مورد بررسی قرار گرفت:

در طرح اولی، قرارگاه فتح در غرب نوار مرزی شمال شلمچه وارد عمل شود و پس از انهدام قوای دشمن و رسیدن به جاده شلمچه - بصره به سمت چپ (نوار مرزی) ادامه مسیر داده و سپس با پیشروی به طرف نهر خین و در صورت امکان عبور از آن تا اروندرود گسترش یابد و به این ترتیب، نوار مرزی را تأمین کند. قرارگاه نصر به موازات قرارگاه فتح از شرق نوار مرزی به طرف جنوب وارد عمل شود و با انهدام قوای دشمن در شمال جاده شلمچه - خرمشهر و سپس انسداد این جاده، به پاک‌سازی جناح شرقی خود بپردازد. قرارگاه فجر پس از شکستن خط دشمن در سیل‌بند عریض (محدوده سه کیلومتری غرب جاده اهواز - خرمشهر) به طرف نهر عریض حرکت کند و پس از رسیدن به جاده خرمشهر - شلمچه و سپس اروندرود، ضمن ایجاد خط پدافندی به طرف شرق (خرمشهر) از سمت غرب با قرارگاه نصر الحاق کند. به این ترتیب، سه قرارگاه عملیاتی با تصرف منطقه حذفاصل نهر عریض تا نوار مرزی شلمچه، محاصره خرمشهر را تکمیل کنند.

در طرح دوم، تلاش اصلی در غرب جاده اهواز - خرمشهر و از سوی قرارگاه نصر پیش‌بینی شده است. به طوری که این قرارگاه پس از شکستن خط دشمن در سیل‌بند عریض با تمایل به راست، از غرب نهر عریض تا جاده شلمچه - خرمشهر پیش می‌رود و سپس از دو محور شمال و جنوب این جاده به پاک‌سازی منطقه به طرف غرب (شلمچه) می‌پردازد. قرارگاه فجر نیز به دنبال قرارگاه نصر با تمایل به چپ جلو آمده و در حاشیه غربی نهر عریض تا اروندرود، به طرف شرق پدافند می‌کند تا به این وسیله جناح شرقی قرارگاه نصر را تأمین کند. قرارگاه فتح هم با استقرار در غرب نوار مرزی منتظر می‌ماند تا در صورت موفقیت قرارگاه نصر در پیشروی به طرف شلمچه، با انهدام قوای دشمن در غرب نوار مرزی به طرف جنوب پیشروی کرده و پس از رسیدن به جاده شلمچه - بصره به سمت چپ (نوار مرزی) متمایل شده و با قرارگاه نصر الحاق کند و به همراه این قرارگاه تأمین نوار مرزی را برقرار سازد. در این طرح، همچنین پیش‌بینی شده که در صورت موفق نبودن قرارگاه نصر در پیشروی به طرف

* در این جلسه سرهنگ حسین حسینی سعدی و حسن باقری فرماندهان قرارگاه نصر، غلامعلی رشید و مجید بقایی فرماندهان سپاهی قرارگاه‌های فتح و فجر، سرهنگ علی‌اکبر موسوی قویلد و سرهنگ عبدالحسین مفید افسران عملیات و اطلاعات نیروی زمینی ارتش در قرارگاه کربلا و رحیم صفوی معاون عملیاتی فرمانده سپاه و حسین علایی رئیس ستاد سپاه در قرارگاه کربلا نیز حضور داشتند.

شلمچه، استقرار قرارگاه فتح در غرب مرز تداوم یابد و منطقه شلمچه زیر آتش توپخانه قرار گیرد. در طرح سوم که تلاش عمده در محور جاده اهواز - خرمشهر منظور شده است، هر سه قرارگاه عملیاتی از شرق و غرب این جاده وارد عمل می‌شوند و پس از رسیدن به جاده خرمشهر - شلمچه و سپس اروندرود، ضمن ایجاد خط دفاعی به سمت غرب (شلمچه) و تلاش برای انهدام دشمن در سمت شرق، برای اجرای مرحله بعدی عملیات به طرف خرمشهر آماده می‌شوند.

در طرح چهارم نیز همانند طرح سوم، تلاش اصلی در محور جاده اهواز - خرمشهر پیش‌بینی شده است؛ با این تفاوت که پس از دستیابی به جاده خرمشهر - شلمچه، پیشروی تدریجی به سمت غرب تا نوار مرزی شلمچه مدنظر قرار گرفته است تا به این طریق ضمن حفظ منطقه آزادشده، نیروهای دشمن گام به گام به طرف مرز عقب رانده شوند.

اگرچه در این جلسه فرماندهان ارتشی و سپاهی حدود دو ساعت و نیم به بررسی محاسن و معایب هر چهار طرح با اولویت طرح‌های اول و دوم پرداختند، لیکن به دلیل دست‌نیافتن به تضمین مورد انتظار برای اجرای هریک از آنها نتوانستند طرح نهایی را تعیین کنند. بنابراین، مقرر شد با احضار هرچه سریع‌تر فرماندهان تیپ‌های هر سه قرارگاه که باید اجرای عملیات را برعهده گیرند، جلسه‌ای دیگر تشکیل گردد و با اخذ نظر آنها طرح نهایی مشخص شود.^(۲)

۳۳۰

در ساعت ۲۲:۰۰ امروز، دومین جلسه بررسی چهار طرح مانور پیشنهادی برای مرحله چهارم عملیات بیت‌المقدس در قرارگاه کربلا به منظور دریافت دیدگاه‌های فرماندهان تیپ‌های سپاه و ارتش تشکیل شد.

در ابتدای این جلسه که علاوه بر فرماندهان حاضر در جلسه قبل، فقط سه فرمانده تیپ سپاه پاسداران (حسین خرازی، احمد کاظمی و عبدالمحمد رثوفی‌نژاد) توانسته بودند حضور یابند، سرهنگ علی صیاد شیرازی که اداره جلسه را برعهده داشت، با بیان اینکه در جلسه ساعت ۱۵ با فرماندهان قرارگاه‌های عملیاتی، در بررسی مانور مرحله بعدی عملیات با مشکل مواجه شدیم و به همین دلیل لازم دیدیم با حضور فرماندهان تیپ‌ها طرح‌های ارائه شده را بررسی کنیم، به تشریح این طرح‌ها پرداخت و سپس از فرماندهان حاضر خواست نظر خود را در مورد این طرح‌ها بیان کنند. رحیم صفوی هم از فرماندهان تیپ‌ها خواست تا در بیان نظر خود در خصوص هریک از این طرح‌ها به نکاتی همچون استعداد دشمن، مسیر تقویت و پاتک دشمن، وضعیت زمین به لحاظ برخورداری از عارضه‌های طبیعی و مصنوعی (برای پدافند) و راه‌های مواصلاتی با عقبه (برای تدارک نیرو و تخلیه مجروحان) و نیز حفظ پیوستگی نیروها به منظور جلوگیری از پراکندگی آنها هنگام عملیات توجه داشته باشند. وی در پایان سخنان خود خطاب به فرماندهان تیپ‌ها گفت: «شما نظر خودتان را بدهید. شما یک نیروی عمل‌کننده هستید. راهکارها مشخص است. چهار تاراهکار بیشتر نیست. یکی از این راهکارها را بگویید.»

احمد کاظمی فرمانده تیپ ۸ نجف سپاه، با اشاره به طرح پیشنهادی دوم (تلاش اصلی در غرب جاده اهواز - خرمشهر) اظهار داشت: «در راهکار دوم که قرار شد تمام فشارمان را از قرارگاه فجر ببریم [برای پیشروی از حاشیه غربی نهر عریض تا اروندرود و سپس پدافند به طرف شرق]، به نظر من این کار اگر بشود و با عوارضی که دشمن ایجاد کرده تا کنار جاده آسفالت [خرمشهر - شلمچه]، اطمینان خیلی زیادتری هست که ما بتوانیم به راحتی این منطقه [شلمچه] را با تیر مستقیم تانک پوشانیم و اینجا [در امتداد نهر عریض] هم که کاملاً خط پدافندی تا کنار اروند است. چون قرارگاه فجر قرار شد برود تا کنار اروند، ما [قرارگاه فتح] بیاییم تا کنار جاده آسفالت [شلمچه - بصره] تضمین موفقیت عملیات خیلی بیشتر است؛ ولی به شرطی که اینها بیایند تا کنار اروند.»

وی ادامه داد: «نظر من این است که تمام فشارمان را بگذاریم اینجا و در غرب مرز عمل کنیم و این نیروهای دشمن را منهدم کنیم. انهدام نیرو در غرب مرز حتماً انجام بشود ... و تا کنار جاده [شلمچه - بصره] بیاییم و بعد از کنار جاده بیاییم به داخل نوار مرزی و پدافندمان تا کنار جاده باشد، خیلی تضمینش [زیاد است] و آسیب دیدن ما [با پدافند در کنار جاده] خیلی کم است. ... ولی بخواهیم خودمان را [در امتداد نوار مرزی] برسانیم به اروند هم راحت است؛ اما نگهداری آن مشکل است و آسیب زیاد است.»

سرهنگ حسین حسینی سعدی فرمانده ارتشی قرارگاه نصر، از وی سؤال کرد که شما در خط مرز چگونه پدافند خواهید کرد؟ احمد کاظمی پاسخ داد: «قرارگاه نصر در جناح چپ ما قرار می گیرد.»

سرهنگ علی اکبر موسوی قویدل افسر عملیات نیروی زمینی ارتش در قرارگاه کربلا نیز پرسید اگر قرارگاه نصر موفق نبود، شما چه خواهید کرد؟ احمد کاظمی این بار پاسخ داد: «ان شاء الله اگر ما بخواهیم تا کنار جاده بیاییم، نیرویمان قوی است و می تواند جلوی اینها [نیروهای دشمن] را هم بگیرد.»

سرهنگ حسین حسینی سعدی خطاب به احمد کاظمی اظهار داشت: «در عملیات قبلی [مرحله سوم] که

انجام دادیم، نصر ۳ آمد روی جاده آسفالت [خرمشهر - شلمچه] و به طور کامل جاده را بست؛ ولی نصر ۷ در کنارش به جاده نرسید. هوا که روشن شد از همین طرف [شرق] دشمن رفت ۳۰ درصد تلفات وارد کرد و [نصر ۳] عقب نشست.»

احمد کاظمی پس از این شبهه ای که سرهنگ حسین حسینی سعدی مطرح کرد، اظهار داشت: «والله، من یک نظر کلی دارم که الان

حسین خرازی و احمد کاظمی

توکل‌هایی که داشتیم اول عملیات‌ها، اینها یک‌خرده کمتر می‌شود و روی چیزهای دیگر داریم بحث می‌کنیم، گمان نکنم که صحیح باشد. با این صحبتی هم که پرروز امام [خمینی] کرد زیادتر بخواهیم به این حرف‌ها بنشینیم، صحبت کنیم و اینکه درست، باید که تدبیر کنیم ... ولی ما انتظار داشتیم که دیشب عملیات بشود. با همه این مشکلات آماده هم شدیم. با توکل به خداوند ان‌شاءالله برویم، کار حل می‌شود. زیاد روی اینکه نمی‌دانم یکی عمل نکرد و آن یکی نیامد، منتظر اینها نباشیم و تصمیم بگیریم که برویم. امیدواریم که حتماً می‌رویم و به هدف‌هایمان هم می‌رسیم.»

حسین خرازی فرمانده تیپ ۱۴ امام حسین^(ع) از قرارگاه فتح، که به‌عنوان دومین فرمانده تیپ به اظهار نظر پرداخت، ضمن قرائت آیه‌ای از قرآن کریم و تأکید بر تدبیر و توکل بر خداوند در عملیات، طرح اول (عملیات قرارگاه فتح در غرب نوار مرزی) را مورد توجه قرار داد و گفت: «ما در مانورمان تغییر نکردیم و همان مانور قبلی مان است؛ یعنی بیاییم غرب خاکریز جاده [مرزی] عمل بکنیم و [پس از رسیدن به جاده شلمچه - بصره] بیاییم خودمان را برسانیم به شرق نوار مرزی. قرارگاه نصر هم بیاید به موازات ما [در شرق نوار مرزی] عمل کند و بیاید جاده آسفالت [شلمچه - خرمشهر] را تأمین کند و این عقبه دشمن و این پلی که اینجا [روی نهر خین] هست، به مخاطره بیفتد و عقبه دشمن یک حالت محاصره‌ای پیدا کند و دشمن در اینجا کلاً کنده شود.» وی ضمن مخالفت با عملیات یگان تحت امرش در نقطه‌ای دیگر، ادامه داد: «ما ان‌شاءالله باید توکل‌مان را بر خدا زیاد کنیم و همین نیرویی که داریم، ان‌شاءالله نیروی خیلی مناسبی است؛ قوی باشیم. ان‌شاءالله امام [خمینی] هم که نوید پیروزی دادند و این همه نیرویی که ما داریم از چند جهت به دشمن حمله کنیم، اصلاً دشمن قدرت تفکر و قدرت تصمیم‌گیری و قدرت آرایش از او گرفته می‌شود. دو مرتبه اینجا ننشینیم و بگوییم که فلان کار را انجام بدهیم، تیربارش کار می‌کند، مین دارد. ان‌شاءالله بیاییم همین برنامه‌ای که داریم اجرا کنیم. بچه‌های ما آمادگی هم دارند. حتی شناسایی هم کردند. به میدان مینشان هم رسیده‌اند. یک رده بیشتر مین نیست.» حسین خرازی در پاسخ به این سؤال سرهنگ موسوی قویدل که شما خودتان در شرق و غرب مرز عمل خواهید کرد یا قرارگاه نصر باید عمل کند، اظهار داشت: «راهکار [طرح پیشنهادی] اول این است که ما شرق و غرب جاده [مرزی] را عمل کنیم، بعد قرارگاه نصر هم بیاید به موازات همان دژ [دو کیلومتری شرق مرز] عمل کند. قرارگاه فجر هم همین‌طور؛ و هم‌زمان اگر عملیات صورت بگیرد، ان‌شاءالله نتیجه می‌گیریم. ولی اگر ما که عمل کنیم، قرارگاه نصر عمل نکند، ما از پهلوی شرقی خودمان [ضربه] می‌خوریم و نمی‌توانیم بایستیم.»

سرهنگ حسینی سعیدی هم از خرازی پرسید: «شما که تمام بحثتان روی راهکار اول بود، چه معایبی در راهکار دوم و سوم می‌بینید؟» قبل از اینکه خرازی پاسخ دهد، سرهنگ صیاد شیرازی خطاب به وی توضیح داد: «در راهکار دوم مأموریت شما این است که باید این انهدام نیرو [ی دشمن در غرب مرز] را انجام بدهید تا اینجا [جاده شلمچه - بصره] خودتان را برسانید. اینها [قرارگاه نصر] هم از این طرف [شرق] می‌آیند و احتمالاً به شما می‌رسند و ممکن است که تا اینجاها [منطقه شرق نوار مرزی شلمچه]

بمانند تا صبح و ادامه تک کنند. باز هم از این طرف [شرق] ضربه می‌خورید؟» حسین خرازی نیز پاسخ داد: «بله، عیبی که می‌تواند این [طرح] داشته باشد [این است که] پاتک‌های دشمن راهش باز است. ما با تیر مستقیم نمی‌توانیم مانع دشمن شویم. فکر کنم می‌تواند پاتک کند. ما هم این وسط پخش هستیم و راه تخلیه هم نیست و دشمن می‌تواند ما را عقب بزند.»

سرهنگ نصرت‌الله معین‌وزیری یکی دیگر از افسران عملیات نیروی زمینی ارتش در قرارگاه کربلا، خطاب به حسین خرازی اظهار داشت: «من واقعاً برای اعتقاد شما و تصمیم شما احترام قائلم و می‌خواهم این را عرض کنم خدمتتان که اگر تمام نیروهای ما به این صورت که شما مصمم هستید و شناسایی دارید و اعتقاد دارید به موفقیتتان، اینها هم همین‌طور باشند، ما هم حرفی نداریم. اما شما فقط در فکر خودتان هستید؛ فکر این را نمی‌کنید که قرارگاه نصر واقعاً موفق می‌شود. دو بار [در مرحله سوم عملیات] دیدیم که [قرارگاه نصر] ناکام ماند و هر بار چقدر تلفات دادیم!»

حسین خرازی در پاسخ گفت: «می‌بخشید. آن موقع که عمل کردند، شناسایی نبوده؛ تعجیل در کارها بود، رفتند همین‌جوری عمل کردند. ولیکن الان شناسایی هست، می‌دانند دشمن در کجا مستقر شده است. هم دشمن و هم خودمان را پیدا کردیم. در نتیجه ما بهتر می‌توانیم عمل کنیم.» سرهنگ معین‌وزیری در ادامه سخنان قبلی خود افزود: «واقعیت این است که قرارگاه نصر یا هر یگانی که در این منطقه عمل کند، مشکلاتی دارد و این مشکلات به‌حدی است که حتی موفقیت شما را هم از بین می‌برد و با شکست روبه‌رو می‌کند. صحبت ما هم سر همین مسئله است که می‌خواهیم واقعاً این بار دیگر این‌جوری نشود. شما اگر یک‌مقداری تمام فعالیت‌ها و تلاش‌هایی که کردید با امکانات سایر نیروها مقایسه کنید و در تصمیمتان تجدیدنظر کنید، شاید نتایج دیگری به دست بیاید. یعنی شما حساب کنید اینها [قرارگاه نصر] موفق بشوند و بعد شما عملتان را شروع کنید و ببینید موفقیت شما با موفقیت آنها توأم می‌شود، فکر می‌کنم نتیجه بهتری عاید شود.»

حسین خرازی این بار پاسخ داد: «من این را می‌گویم که همیشه دنبال کلمه نصر، الله آمده است؛ یعنی نصر از جانب خداست. ما همین برنامه‌ای که داریم شاید هم موفق نشویم، ما داریم برنامه می‌ریزیم که تا این را عمل کنیم. و باز هم توی قرآن و توی نهج‌البلاغه هم می‌گوید که نصر همیشه از جانب خدای تعالی است. این ان‌شاء‌الله همیشه در نظر تان باشد.» سرهنگ معین‌وزیری هم گفت: «ما هم همین‌طور، توکل داریم. اسم خودم هم نصرت‌الله است! [خنده حضار] و بر مبنای خدا این حرف را می‌زنم، ولی هر وقت با منطق روبه‌رو شویم نباید بگوییم خدا کمک می‌کند. ما باید اول منطق را بگیریم و بعد به امید خدا، توکل کنیم.»

سرهنگ موسوی قویدل که در خصوص احتمال موفقیت قرارگاه نصر در شرق نوار مرزی تردید داشت، گفت: «آنها [تیپ‌های امام حسین^(ع)] و نجف از قرارگاه فتح [موفق هستند. سمت غرب قرارگاه نصر موفقیت صددرصد است؛ هیچ بحثی نیست. برادر حسین خرازی واقعاً درست می‌گویند، ولی اصل، نصر ۲ است [که باید در شرق نوار مرزی عمل کند].»

پس از اظهار نظر فرماندهان دو تیپ قرارگاه فتح، هنگامی که نوبت به فرماندهان تیپ‌های قرارگاه نصر رسید تا نظر خود را درباره طرح‌های پیشنهادی برای اجرای مرحله چهارم عملیات اعلام کنند، فقط عبدالمحمد رثونی نژاد فرمانده تیپ ۷ ولی عصر (عج) سپاه در جلسه حضور داشت. وی هم با اشاره به محدود بودن منطقه مانور قرارگاه نصر در شرق نوار مرزی، عملیات چهار تیپ این قرارگاه در قالب نصر ۲ و نصر ۳ در آن محدوده را میسر ندانست و به این پیشنهاد بسنده کرد که «این مسیر که می‌خورد به غرب منطقه یعنی به جاده نوار مرزی، نصر ۲ عمل کند و مسیری که می‌خورد به مواضع جنوب منطقه [جنوب جاده شلمچه - خرمشهر]، نصر ۳ عمل کند».

این جلسه در ساعت ۲۳:۱۰ به علت حضور نداشتن همه فرماندهان تیپ‌های قرارگاه نصر و قرارگاه فجر متوقف شد و ادامه آن به ساعتی دیگر در حضور آنان موکول شد.^(۳)

۳۳۱

سخنگوی شورای عالی دفاع در پایان جلسه امشب این شورا ضمن اعلام اینکه جنگ متوقف نمی‌شود مگر آنکه شرایط بحق ایران پذیرفته شود، بر شروط چهارگانه ایران یعنی پرداخت خسارت، اخراج متجاوز از خاک ایران، برگشت آوارگان جنگ و تعیین تکلیف متجاوز برای پایان دادن به جنگ تأکید کرد.

شورای عالی دفاع به ریاست آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای رئیس‌جمهور و با حضور حجت‌الاسلام والمسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، میرحسین موسوی نخست‌وزیر، سرتیپ قاسمعلی ظهیرنژاد رئیس ستاد مشترک ارتش، سرهنگ محمد سلیمی وزیر دفاع، علی شمخانی قائم‌مقام فرمانده کل سپاه پاسداران، کمال خرازی مسئول ستاد تبلیغات جنگ و نیز با شرکت سیداحمد خمینی فرزند امام خمینی تشکیل جلسه داد. در این جلسه مسائلی همچون ادامه عملیات بیت‌المقدس برای آزادسازی خرمشهر، ورود به خاک عراق و فراخواندن مشمولان سال ۱۳۳۷ و پیش از آن به انجام خدمت سربازی مورد بحث و بررسی قرار گرفت و تصمیمات لازم اتخاذ شد.

در پایان جلسه، هاشمی رفسنجانی سخنگوی شورای عالی دفاع در گفت‌وگویی با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی اظهار داشت: «جنگ متوقف نمی‌شود، مگر آنکه آنها حق را بپذیرند و اگر آنها حق را بپذیرند جنگ متوقف می‌شود. ما قبلاً اعلام کردیم خسارات ما را بدهند و نیروی متجاوز توی خاک ما نباشد؛ و به همین زودی اگر خودشان نروند بیرونشان می‌کنیم. آوارگان برگردند و متجاوز که صدام است، باید او هم تکلیفش معلوم شود».

سخنگوی شورای عالی دفاع در پاسخ به این سؤال که اگر نیروهای ایران در تمام مناطق مرزی متجاوزان را از خاک ایران بیرون کنند و به مرزهای بین‌المللی برسند و در عین حال صدام به پذیرفتن شرط ایران در مورد پرداخت غرامت و تعیین متجاوز و مجازات او حاضر نشود، ایران چه واکنشی از خود نشان خواهد داد، گفت: «آن وقت ما یک خواسته‌مان را با زور تأمین کرده‌ایم؛ بقیه خواسته‌مان را نیز با زور تأمین می‌کنیم. با آدم زورگو و متجاوز با زور روبه‌رو می‌شوند. تا آن روزی که خواسته‌مان تأمین شود دست از سر صدام بر نمی‌داریم».^(۴)

۳۳۲

هم‌زمان با پاک‌سازی یکی از روستاهای بوکان با تلاش نیروهای ارتش و سپاه و نیز بیرون‌راندن اشرار مسلح ضدانقلاب از دو روستای پیرانشهر به‌همت مردم، افراد وابسته به گروه‌های ضدانقلاب در جاده مریوان - سنندج دست به تحرکاتی زدند. همچنین، امروز ۲ تن از عناصر مسلح وابسته به این گروه‌ها خود را به نیروهای دولتی تسلیم کردند.

به گزارش روابط عمومی ستاد عملیات شمال‌غرب کشور، نیروهای ارتش و سپاه در عملیاتی روستای قره‌کند از توابع بوکان را پاک‌سازی کردند. در این عملیات، ضدانقلابیون مسلح با تحمل ۱۰ کشته و تعدادی زخمی متواری شدند.^(۵)

فرمانداری مریوان نیز اعلام کرد: تعدادی از عناصر گروه ضدانقلاب کومه‌له در روستای وله‌ژیر از توابع مریوان حضور یافته و اقدام به سخنرانی برای مردم این روستا کرده‌اند. این گزارش همچنین حاکی است که ضدانقلابیون با شلیک گلوله آر.پی.جی. ۷ در جاده مریوان - سنندج یک تانکر حامل بنزین و یک مینی‌بوس مسافربری را منهدم کردند.^(۶)

در همین حال، خبرگزاری جمهوری اسلامی از ارومیه گزارش داد: به‌دنبال درخواست اهالی مسلمان روستاهای کلب حسن و ابلس از توابع پیرانشهر، که اخیراً عناصر ضدانقلاب را از این دو روستا بیرون کرده‌اند، فرماندار این شهرستان به‌اتفاق تعدادی از مسئولان سپاه پاسداران منطقه امروز به این روستاها رفتند و مورد استقبال مردم قرار گرفتند. در این دیدار درخصوص رفع برخی مشکلات و نیازهای اهالی تصمیم‌گیری شد.^(۷)

خبرگزاری از سنندج هم گزارش داد: دیروز و امروز ۲ تن از اعضای گروهک‌های دمکرات و خبات در سقز و بانه خود را به‌همراه اسلحه و مهماتشان تسلیم و تقاضای امان‌نامه کردند.^(۸)

۳۳۳

در آخرین ضربات واردشده بر سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، ۳ خانه تیمی این سازمان در تهران و بابل متلاشی و یکی از عناصر اصلی آن در اهواز کشته شد.

خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش کرد: «جان‌برکفان سپاه پاسداران با شناسایی قبلی یک لانه تیمی منافقین در خیابان شهریور در منطقه محمودیه واقع در شمال تهران، صبح امروز طی یک‌سری عملیات هماهنگ، با به‌هلاکت‌رساندن ۷ تن از منافقین که در این لانه فساد حضور داشتند، یکی دیگر از پایگاه‌های عوامل مزدور امپریالیسم را به تصرف خود درآوردند. در این عملیات برادران هوشیار سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با به‌دست‌آوردن مقادیری زیاد اسکناس سالم و نیم‌سوخته، ۴ قبضه اسلحه ژ۳، تعدادی نارنجک و کلت کم‌ری و مقدار قابل توجهی مهمات، همگی سالم به مرکز عملیاتی خود بازگشتند.»^(۹)

همچنین، به گزارش روابط عمومی ستاد مرکزی کمیته‌های انقلاب اسلامی، در پی اطلاع از وجود یک خانه تیمی در یکی از خیابان‌های شهرستان بابل، پاسداران این خانه را محاصره و از ساکنان آن خواستند که بدون مقاومت تسلیم شوند. پاسداران دقیقی بعد خود را به داخل این خانه رساندند و ۷ نفر از اعضای شاخه تبلیغاتی منافقین را که در این خانه فعالیت داشتند، دستگیر کردند. به دنبال دستگیری این افراد، فاش شد که یک مرکز تجمع دیگر نیز تحت پوشش خیاطی فعالیت می‌کند. پاسداران انقلاب این خیاطی را هم محاصره و ۳ نفر را دستگیر کردند. یک مقام مسئول در کمیته مرکزی انقلاب اسلامی خوزستان نیز اعلام کرد که با پیگیری و شناسایی نیروهای این کمیته، یکی از اعضای مرکزیت منافقین در سطح استان خوزستان، در یک درگیری در اهواز کشته شد.^(۱۰)

۳۳۴

حکومت عراق تمامی اتباع خود در داخل و خارج از کشور را که قبلاً به خدمت احضار شده بودند، بار دیگر به خدمت فراخواند.

روزنامه *القبس* (چاپ کویت) در شماره امروز خود نوشت: «اداره کل بسیج و آمار وزارت دفاع عراق بیانیه‌ای منتشر کرده که در آن تمامی افرادی که قبلاً به خدمت احضار شده بودند، دوباره به خدمت فراخوانده شده‌اند. این بیانیه متولدین سال‌های مختلف، از متخلفان و کسانی که عذر قانونی آنها رفع شده تا فارغ‌التحصیلان دانشکده‌ها و آموزشگاه‌های عالی درجه‌داران و افراد پلیس راهنمایی و رانندگی، کارکنان اداره تابعیت نظامی، اداره مرزبانی و اطلاعات ارتش را شامل می‌شود.» به نوشته *القبس*، اتباع عراقی که در خارج از این کشور به سر می‌برند نیز پانزده روز مهلت دارند تا خود را به سفارتخانه‌های عراق معرفی کنند.^(۱۱)

۳۳۵

سرپرست بنیاد امور مهاجرین جنگ تحمیلی در مصاحبه‌ای به سؤالات خبرنگاران درباره سفر اخیر مسئولان این بنیاد به استان‌های غرب کشور، چگونگی بازسازی مناطق جنگی و نیز اقدامات و بودجه این بنیاد پاسخ داد.

حبیب‌الله شفیق درخصوص سفر اخیرش به استان‌های کردستان، ایلام و باختران (کرمانشاه) گفت: «در پی سمیناری که اخیراً در استان خوزستان تشکیل شد، لازم دانستیم که به منظور بررسی مسائل، مشکلات و فعالیت‌های بنیاد امور مهاجرین جنگ تحمیلی به مناطق [مختلف] کشور سفر کنیم. در این سفر علاوه بر بازدید از بنیاد امور مهاجرین مرکز باختران و آشنایی با فعالیت‌های این بنیاد موفق شدیم ضمن ملاقات با حضرت آیت‌الله اشرفی اصفهانی، امام جمعه باختران گزارشی از وضع مهاجرین جنگ تحمیلی را به استحضار ایشان برسانیم. در ادامه این سفر، از مراکز اسکان خانواده‌های محترم

مهاجر شهرستان پاوه و شهرهای نودشه و روانسر و جوانرود نیز بازدید کردیم. در دیدار از شهرستان پاوه که متأسفانه به دلیل بمباران رژیم مزدور عراق تعدادی از ساختمان‌ها و مزارع آن آسیب دیده است، با هماهنگی مسئولان این شهرستان مقرر شد تا با بودجه و همکاری بنیاد این ساختمان‌ها و مزارع بازسازی و مرمت شوند. در کردستان نیز متأسفانه به دلایل خاص، بنیاد امور مهاجرین آن شکل منظم و مطلوب دیگر استان‌ها را ندارند. روی این اصل با مسئولان استان مذاکره شد تا با همکاری بنیاد و در اسرع وقت دفتر ترمیم و نوسازی در این استان شروع به کار کند تا ان شاء الله هرچه زودتر ساختمان‌هایی که در طول جنگ تحمیلی خراب شده‌اند مرمت و نوسازی شوند.»

سرپرست بنیاد امور مهاجرین جنگ تحمیلی درباره برنامه‌های بازسازی شهرها و مناطق جنگی آزادشده در عملیات‌های فتح‌المبین و بیت‌المقدس گفت: «با تصمیماتی که اخیراً اتخاذ شده است یک شورای عالی با نام شورای عالی بازگشت و بازسازی که اعضای آن عبارت‌اند از نخست‌وزیر، وزیر کشور و نماینده امام، تشکیل شده که ... بر بازسازی مناطق جنگی نظارت خواهد داشت. در امر بازسازی نیز چندین ستاد از جمله ستادی با نام ستاد بازسازی مرکز تشکیل شده است که سرپرستی آن را وزیر کشور به عهده دارد و اعضای آن از نمایندگان سپاه، جهاد سازندگی، بنیاد امور مهاجرین و معاونین وزارتخانه‌هایی که به طریقی به امر بازسازی مربوط می‌شوند، می‌باشند. ستاد دیگری نیز تحت عنوان «ستاد بازگشت» وجود دارد که اعضای آن عبارت‌اند از نمایندگان وزارت کشور، بنیاد مهاجرین، سازمان برنامه و بودجه، جهاد، سپاه، هلال‌احمر و وزارت دفاع. همچنین دو ستاد دیگر به نام‌های ستاد تقسیم کار و ستاد استان نیز تشکیل خواهد شد که بر امر بازسازی در استان‌های مربوط نظارت خواهد داشت.»

شفیق با اعلام اینکه سازمان برنامه و بودجه مبلغ ۴۰ میلیارد تومان برای تأمین مخارج جنگ و بازسازی مناطق جنگی تخصیص داده است، گفت: «معادل یک‌هشتم این مبلغ یعنی ۵ میلیارد تومان به عنوان بودجه سال ۱۳۶۱ بنیاد امور مهاجرین جنگ تحمیلی اختصاص یافته است.»

وی آن‌گاه ضمن اشاره به نتایج نشست‌های ماهانه واحدهای فرهنگی، اشتغال و تربیت بدنی این بنیاد در خصوص رسیدگی به وضع معادین عراقی اظهار داشت: «از آنجا که در حال حاضر حدود یک صد هزار نفر از معادین عراقی در ایران به سر می‌برند بر آن شدیم تا به منظور رسیدگی هرچه بیشتر و بهتر به وضع این عزیزان که از خانه و کاشانه خود آواره شده‌اند، به وزارت کشور پیشنهاد کنیم تا اداره معادین جنگ تحمیلی را نیز به بنیاد امور مهاجرین جنگ تحمیلی محول کند که در این زمینه وزارت کشور موافقت کرده است و امیدواریم بتوانیم به زندگی این میهمانان عزیز نیز سروسامان بهتری بدهیم.»

شفیق در پاسخ به این سؤال که تأمین وسایل زندگی مورد نیاز مهاجرین جنگ تحمیلی به چه صورت است، گفت: «یکی از نکات جالب توجه این است که مهاجرین عزیز تنها کمبودهایی که دارند وسایل زندگی از قبیل یخچال، فرش، ماشین شخصی و غیره است که این خود نشان‌دهنده این واقعیت است که این عزیزان از نظر وسایل اولیه زندگی هیچ کمبودی ندارند و در مورد تأمین وسایل زندگی نیز که حق مسلم آنهاست سعی شده است با توجه به میزان تولید کشور و با هماهنگی و همکاری وزارت

بازرگانی ۶ درصد از کل تولید وسایل و لوازم منزل موجود در کشور به خانواده‌های محترم مهاجر اختصاص داده شود است که با توجه به اولویت‌ها توزیع خواهد شد.» وی افزود: «شهرهایی نظیر شوش نیز که مردم مجدداً زندگی فعالانه خود را آغاز کرده‌اند مراکز بنیاد امور مهاجرین تا موقعی که این شهر از نظر اقتصادی و اجتماعی وضع عادی به خود نگیرد، کمک به خانواده‌های محترم جنگ‌زده و تأمین وسایل و مایحتاج زندگی مردم عزیز شوش را برعهده خواهد داشت.»

سرپرست بنیاد امور مهاجرین جنگ تحمیلی در پایان این مصاحبه تأکید کرد که چگونگی بازگشت مهاجرین جنگ منوط به اجازه مسئولان انتظامی کشور است و چنانچه از نظر ایمنی و مسائل دیگر مشکلی نباشد، این عزیزان با توجه به میزان خرابی مناطق و طول مدت مرمت و بازسازی آنها به تدریج به شهرها و روستاهای خود باز خواهند گشت.^(۱۲)

۳۳۶

با وجود ادامه اشغال نقاطی از خاک ایران همچون خرمشهر، قصرشیرین و مهران توسط ارتش بعث عراق، یک مقام عراقی از پیشنهاد کشورش برای مذاکره و عقب‌نشینی سخن گفت. خبرگزاری جمهوری اسلامی امروز از کویت گزارش کرد که روزنامه *السیاسه* به نقل از عزالدین حمادی وزیر آموزش عراق، نوشته است: «عراق بار دیگر پیشنهاد عقب‌نشینی و آمادگی برای مذاکره را اعلام کرده است و آرزو می‌کند که جنگ قبل از برگزاری کنفرانس غیرمتعهدها [که قرار است در شهریورماه و در بغداد تشکیل شود] پایان یابد.»^(۱۳)

این مقام عراقی در حالی این سخنان را ایراد کرده است که براساس گزارش خبرنگار روزنامه *کیهان* از دهلی‌نو، وی هم‌اکنون سرگرم دیدار از کشورهای آسیای جنوب شرقی برای تسلیم دعوت‌نامه حکومت عراق به سران آن کشورها به منظور شرکت در اجلاس آتی جنبش عدم‌تعهد در بغداد است.^(۱۴)

۳۳۷

کمیته صلح سازمان کنفرانس اسلامی ضمن درخواست از ایران و عراق برای برقراری آتش‌بس در ماه رمضان پیشنهاد کرده است که اداره ارون‌درود تا پایان حل‌وفصل مناقشات مرزی این دو کشور زیر نظر نیروهای کشورهای اسلامی باشد.

حبیب شطی دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی در مصاحبه با روزنامه‌های *عکاظ* و *المدینه* (چاپ عربستان سعودی) با بیان اینکه «کمیته حسن‌نیت اسلامی در مأموریت خود برای برقراری صلح بین عراق و ایران شکست نخورده است»، گفت: «احمد سکوتوره رئیس کمیته حسن‌نیت، در پیام روز شنبه گذشته [۱۳۶۱/۲/۲۵] خود به رهبران عراق و ایران، خواستار آن شد که طرفین در طول ماه مبارک رمضان [تیرماه] آتش‌بس کنند؛ لکن در این رابطه هنوز پاسخی از طرفین دریافت نشده است.» وی سپس با اشاره به سفرهای ماه گذشته اعضای این کمیته به ایران و عراق، پیشنهادها

ارائه شده به این دو کشور برای پایان دادن به جنگ را چنین اعلام کرد: «عقب نشینی عراق از سرزمین های اشغالی در ایران، استقرار نیروهای حافظ صلح اسلامی در مناطق مرزی تحت مناقشه و سرانجام سپردن اداره آبراه شط العرب [اروندرو] تحت نظارت [کشورهای] اسلامی تا زمانی که تمامی مناقشات مرزی و کشتی رانی از طریق مذاکرات حل و فصل شوند.»^(۱۵)

حبیب شطبی

۳۳۸

رادیو بی بی سی در تفسیر امروز خود با اشاره به سخنان وزیر امور خارجه امریکا در جلسه دیروز کشورهای عضو پیمان ناتو که از پیروزی های اخیر قوای نظامی ایران و نیز تنش در مرز لبنان و رژیم صهیونیستی به عنوان علل نگرانی کشورهای غربی نام برده بود، به بررسی آثار وضعیت بحرانی حاکم بر منطقه خلیج فارس و غرب آسیا بر سیاست خاورمیانه ای امریکا پرداخت.

بی بی سی گفت: «یک سال پیش وزیر خارجه امریکا، ژنرال هیگ سعی می کرد دولت های عربی طرف دار غرب را در این نتیجه گیری خود شریک گرداند که خطر تسلط شوروی بر منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] شدیدتر از خطر اسرائیل است. ... ولی اخیراً دو چیز وضع را از نقطه نظر امریکایی ها تغییر داده است که اولین آن موفقیت های اخیر ایران در مقابل ارتش عراق می باشد. این موفقیت های نظامی ایران دولت های سنتی منطقه خلیج فارس را نگران آینده شان ساخته است؛ زیرا که آنان می ترسند دولت ایران بخواهد تعبیر خود از اسلام را در جنوب خلیج فارس نیز پیاده کند. به این ترتیب، برای این دولت های سنتی عرب مسئله فلسطین اکنون به صورت مسئله شماره ۲ درآمده است. این وضع اتحادیه دولت های عرب، هم فرصتی است برای امریکا و هم خطری. به گفته ژنرال هیگ خطر آن ناشی از موفقیت های اخیر نظامی ایران است؛ زیرا که امکان دارد در آینده دولت ایران بازبودن جریان نفت خاورمیانه [غرب آسیا] به سوی دنیای خارج را تهدید کند. درعین حال این وضع فرصت خوبی است برای امریکا؛ زیرا که امکان دارد دولت های عربی را چنان نگران آینده خود سازد که آنان به قبول حمایت نظامی امریکا تن دهند.»

سپس رادیو بی بی سی درخصوص دومین مسئله ای که امریکایی ها را نگران کرده است، گفت: «حقیقت آن است که از نقطه نظر اعراب پشتیبانی امریکا از اسرائیل هنوز مشکل بزرگی است که

راه انعقاد پیمان بین اعراب و امریکا را سد می‌کند. اکنون اسرائیل تمام آن قسمت از دشت سینا را که به مصر متعلق بود به آن کشور پس داده و خاورمیانه [غرب آسیا] وارد وضع تازه‌ای شده است. اکنون انتظاری که اعراب از امریکا دارند این است که آن کشور به‌عنوان نشانه حسن‌نیت خود نسبت به اعراب به اسرائیل فشار آورد تا آن کشور به مواضع چریک‌های فلسطینی در جنوب لبنان حمله نکند. از اوایل تابستان گذشته که دولت امریکا توانست بین اسرائیل و سازمان آزادی‌بخش فلسطین آتش‌بس برقرار نماید، هرگز احتمال حمله اسرائیل به جنوب لبنان به‌اندازه حال حاضر شدید نبوده است. دولت امریکا اکنون در عین حال که سعی می‌کند از حمله دیگری توسط اسرائیل به لبنان جلوگیری نماید، همچنین می‌کوشد دولت‌های مصر و اسرائیل را وادار کند مذاکرات خود درباره خودمختاری فلسطینی‌های سرزمین‌های اشغالی را از سر گیرند. سؤال مهمی که در اینجا مطرح می‌شود این است که آیا امریکا می‌تواند اسرائیل را وادارد چنان خودمختاری به فلسطینی‌ها بدهد که مصر و سایر دولت‌های عرب وابسته خود فلسطینی‌ها را هم ترغیب به مذاکره با اسرائیل بنماید.^(۱۶)

۳۳۹

وزیر دفاع کویت از آمادگی ارتش این کشور برای مقابله با هرگونه تجاوز احتمالی ایران خبر داد و وزیر مشاور دولت کویت نیز با پیام امیر این کشور به بغداد رفت.

شیخ سالم الصباح وزیر دفاع کویت در اظهاراتی که در شماره امروز روزنامه‌های این کشور درج شده است، اظهار داشت: «ارتش کویت برای مقابله با هرگونه تجاوز ایرانی علیه کشور خود آمادگی کامل دارد و رهبری کویت تهدیدهای ایران را با جدیت مورد مطالعه قرار می‌دهد.» وی افزود: «وزیران دفاع و رؤسای ستاد کشورهای شورای همکاری خلیج [فارس] برای مقابله با هرگونه تجاوز احتمالی به سرزمین‌های خود تلاش‌هایشان را هماهنگ می‌سازند.» شیخ سالم در پایان اظهاراتش تأکید کرد که تلاش‌ها برای پایان دادن به جنگ عراق و ایران ادامه دارد.^(۱۷)

مطبوعات امروز کویت همچنین از سفر وزیر مشاور دولت کویت به عراق خبر داده و نوشتند: «وی حامل پیام شفاهی امیر کویت در مورد مناسبات دو کشور و اجلاس اخیر وزیران خارجه شورای همکاری [خلیج فارس] به صدام می‌باشد.»^(۱۸)

۳۴۰

دعوت‌نامه صدام حسین برای شرکت در اجلاس آتی جنبش عدم‌تعهد در بغداد، به پادشاه عربستان سعودی و نخست‌وزیر هند تحویل داده شد.

رادیو بی‌بی‌سی در برنامه شب‌انگهی خود اعلام کرد: «طارق عزیز معاون نخست‌وزیر عراق، سرگرم دیدار از کشورهای عرب است تا جهت شرکت در کنفرانس کشورهای غیرمتعهد که قرار است در ماه سپتامبر [شهریورماه] در بغداد برگزار شود از آنها دعوت کند. وی پس از اردن امروز

وارد عربستان سعودی شد و پیام پرزیدنت صدام حسین را تسلیم ملک خالد نمود.» بی‌بی‌سی افزود: «وی از عربستان عازم کویت شد و پس از دیدار از یمن شمالی به عراق باز خواهد گشت.»^(۱۹)

روزنامه کیهان نیز امروز در گزارشی به نقل از خبرنگار خود در دهلی‌نو نوشت: عزالدین حمادی وزیر آموزش عراق، در جریان مسافرت خود به کشورهای آسیای جنوب شرقی، در هند توقف کرد و دعوت‌نامه صدام حسین را برای شرکت در اجلاس بغداد به خانم ایندیرا گاندی نخست‌وزیر این کشور، تسلیم کرد.^(۲۰)

۳۴۱

خبرگزاری آسوشیتدپرس اعلام کرد ایران برای نجات اقتصاد جنگ‌زده خود به معاملات تهاتری روی آورده و از این طریق توانسته است با افزایش فروش نفت خود بهای اقلام وارداتی‌اش را بپردازد.

این خبرگزاری از بیروت گزارش داد: «دولت ایران برای نجات اقتصاد از هم‌گسیخته و جنگ‌زده خود یک‌سری موافقت‌نامه بازرگانی به امضا رسانیده که براساس آنها نفت ایران با اقلام وارداتی گران‌قیمت معامله می‌شود. به گفته اقتصاددانان در بیروت، در این معاملات تهاتری قیمت واقعی نفت ایران که به کشورهای چون سوریه، ترکیه، یونان، پاکستان، اروگوئه و نیکاراگوئه پیشنهاد می‌شود، پنهان نگاه داشته شده است. دیپلمات‌ها اظهار می‌دارند طبق قراردادهای یادشده، ایران نفت خود را از قرار هر بشکه ۲۵ دلار به فروش رسانیده، درحالی‌که سازمان کشورهای صادرکننده نفت، اوپک قیمت پایه را از قرار هر بشکه ۳۴ دلار تعیین کرده است. به گفته یک بازرگان ترکیه در تهران، ایران این معاملات تهاتری خود را با موفقیت انجام داده است.»

آسوشیتدپرس به نقل از یک کارشناس نفتی منطقه غرب آسیا اضافه کرد: «صادرات ایران در چند ماه پیش به میزان ۷۰۰ هزار بشکه در روز بوده است، درحالی‌که این رقم اکنون به حدود ۱/۵ تا ۲ میلیون بشکه افزایش یافته است.» این خبرگزاری همچنین اعلام کرد: «سخنگوی وزارت نفت ایران نیز این مطلب که کشورش نفت خود را پایین‌تر از قیمت اوپک به فروش می‌رساند، به شدت تکذیب می‌کند و می‌گوید ما عضو این سازمان هستیم و شرایط آن را می‌پذیریم.»

آسوشیتدپرس ادامه داد: «به‌علت کمبود ذخایر ارزی، پرداخت بهای اقلام وارداتی مشکل عمده‌ای را برای ایران به وجود می‌آورد. این رقم برای مواد غذایی ماهانه بالغ‌بر ۱/۵ میلیارد دلار می‌باشد. ذخایر ارزی ایران قبل از جنگ ۱۴ میلیارد دلار بوده، درحالی‌که اکنون ۱ میلیارد دلار تخمین زده می‌شود.»

آسوشیتدپرس این معاملات تهاتری را راه‌حل موقتی برای مشکل ذخایر ارزی و واردات ایران که ظاهراً از رکود اقتصادی این کشور جلوگیری کرده است، خواند و به نقل از یک اقتصاددان برجسته منطقه غرب آسیا افزود: «دو عامل دیگر به جلوگیری از لاینحل شدن مشکلات اقتصادی ایران کمک کرده، یکی بهای گزاف نفت در روزهای اول انقلاب و دیگری سخت‌گیری‌های زمان جنگ که توقعات را کاهش داده است.»^(۲۱)

۳۴۲

حاکم شرع و رئیس دادگاه‌های انقلاب اسلامی مرکز از آزادی زندانیان وابسته به گروه‌های ضدانقلاب انتقاد کرد و ترورها و اقدامات تخریبی اخیر این گروه‌ها را ناشی از این عمل دانست.* در همین حال، امروز تعدادی دیگر از توابعین گروه‌های ضدانقلاب و محکومین دادگاه انقلاب اسلامی تبریز که مورد عفو امام خمینی قرار گرفته‌اند، آزاد شدند.

آیت‌الله محمدی گیلانی در مصاحبه‌ای اختصاصی که در شماره امروز روزنامه جمهوری اسلامی به چاپ رسید، با اشاره به تلاش سهوی یا عمدی عده‌ای برای تضعیف نهادهای انقلابی، از دادگاه‌های انقلاب به‌عنوان یکی از این نهادها نام برد و گفت: «خیلی تلاش از طرف دولت موقت [مهندس بازرگان] می‌شد که اساس دادگاه‌های انقلاب مثلاً برچیده بشود و یا سپاه پاسداران جمع بشود. این طرز تفکر غیرانقلابی هنوز در میان ما باقی است.» وی زیان‌های رسیده بر انقلاب را ناشی از انقلابی عمل نکردن دانست و با تأکید بر اینکه حکومت الهی و قضای شرعی با احساسات و عواطف تطبیق نمی‌کند، گفت: قاضی باید جمع بین اضداد عمل کند و به‌موقع رحمت و رأفت و به‌وقت نزاع رحمت داشته باشد.

رئیس دادگاه‌های انقلاب مرکز آن‌گاه به مبارزه مسلحانه گروه‌های ضدانقلاب علیه دولت اسلامی، به‌ویژه از ۳۰ خرداد ۱۳۶۰ در سراسر کشور اشاره کرد و اظهار داشت: «در تهران دادستانی با نهایت قدرت و توان و با امکانات کمی که داشت با اتکا به خداوند شروع به مبارزه با اینها کرد و ستون فقرات آنها را شکست. ... بعد از آنکه یک آرامش نسبی در کشور پیدا شد، عواطف شروع

به کار کرد ... و نتیجه این شد که گروهی از اینها از زندان آزاد شدند و شروع به ترور و تخریب کردند و حتی بعضی‌ها که تحت عنوان توابعین هم آزاد شده بودند، حالا هم مشغول شیطنت هستند.»

وی با اظهار اینکه تمام گرفتاری‌ها به‌دلیل رأفت و رحمت بی‌جاست، ادامه داد: «من نمی‌گویم که اینها باید همین‌طور اعلام شوند؛ من می‌گویم که باید همین‌طور اعدام شوند؛ من می‌گویم که باید در این‌طور مسائل تدبیر بیشتری بشود و مصادر امور باید اندیشه بیشتری بکنند. ... من به مصادر امور که همه‌شان نیت خوب بحمدالله دارند، اختطار و انذار می‌کنم که مسامحه و سستی نکنند.»^(۲۲)

انتقاد آیت‌الله محمدی گیلانی از آزادی زندانیان وابسته به گروه‌های ضدانقلاب درحالی صورت می‌گیرد که به گزارش

* مشروح مصاحبه آیت‌الله محمدی گیلانی در ضمیمه گزارش آمده است.

آیت‌الله محمدی گیلانی

خبرنگار کیهان از تبریز، ۴۸۱ نفر دیگر از توابعین گروهک‌ها و محکومین دادگاه انقلاب اسلامی تبریز به مناسبت سالگرد استقرار نظام جمهوری اسلامی ایران مورد عفو امام خمینی قرار گرفتند که از این تعداد ۶۵ نفر عصر امروز آزاد شدند و مدت‌زمان محکومیت ۴۱۶ نفر دیگر به میزان قابل توجهی کاهش یافت.^(۳۳)

ضمیمه گزارش ۳۴۲: مصاحبه آیت‌الله محمدی گیلانی حاکم شرع و رئیس دادگاه‌های انقلاب اسلامی مرکز درباره آزادی زندانیان وابسته به گروه‌های ضدانقلاب

آیت‌الله محمدی گیلانی حاکم شرع و رئیس دادگاه‌های انقلاب اسلامی مرکز، در یک گفت‌وگوی اختصاصی با خبرنگار روزنامه جمهوری اسلامی که در شماره امروز این روزنامه به چاپ رسید به سؤالاتی درخصوص علت افزایش فعالیت‌های عناصر ضدانقلاب، برنامه‌های دادگاه‌های انقلاب در مبارزه با تروریست‌های اقتصادی، نحوه اصلاح مجرمین، فراهم کردن امکانات دفاع برای متهمان و... پاسخ داد.

وی ابتدا در پاسخ به این سؤال که «بعد از آزادی عوامل گروهک‌های ضدانقلاب، فعالیت‌های تخریبی و ضدانقلابی آنها افزایش یافته و هر روز شاهد چندین ترور و انفجار از سوی آنها هستیم، آیا فکر نمی‌کنید که آزادی عوامل گروهک‌ها با آن وسعت اشتباه بوده است؟» اظهار داشت: «از آغاز پیروزی انقلاب و شکل‌گیری دولت موقت جناب آقای بازرگان، یا اشتباه در کار بوده یا املاء و دیکته از بیگانگان و تعمدی در کار بوده که تلاش می‌شود نهادهای انقلابی با حیل‌هایی تضعیف شوند، بلکه از بین بروند. یکی از این نهادها دادگاه‌های انقلاب بوده است. شاید یادتان باشد که خیلی تلاش از طرف دولت موقت می‌شد که اساس دادگاه‌های انقلاب مثلاً برچیده بشود و یا سپاه پاسداران جمع بشود. این طرز تفکر غیرانقلابی هنوز در میان ما باقی است. آخر ما انقلاب کردیم، می‌بایستی حکومت انقلابی را به‌طور انقلابی پیاده کنیم و تعارف‌بردار نیست. حقیقت این است که انقلاب کردیم، ولی به‌طور انقلابی بعد از انقلاب عمل نکردیم. زیان‌هایی به ما بر اثر عدم انقلابی عمل نمودن وارد شد. حکومت الهی و قضای شرعی با احساسات و عواطف تطبیق نمی‌کند. البته یک آدم ضعیف‌النفسی می‌بیند که فلانی دارد تیرباران می‌شود و ممکن است که طاقت دیدن را نداشته باشد. آنهایی که در مصادر قضا وارد می‌شوند، اینها حاجی مقدس نباید باشند، همان‌طور که امام [خمینی] در یکی از سخنرانی‌ها برای قضات می‌فرمودند... قاضی باید جمع بین اضرار کند و به‌موقع رحمت و رأفت و به‌وقت نزع رحمت داشته باشد... رأفت و عواطف بی‌جا مشکلات برای ملت ایجاد می‌کند. همه ملت ایران می‌دانند آن وقتی که این گروهک‌ها از ۳۰ خرداد [۱۳۶۰] شروع به جنگ مسلحانه کردند که البته گروهک پیکار [سازمان پیکار طبقه کارگر در راه آزادی] زودتر اعلام جنگ کرده بود و گروهک منافقین [سازمان مجاهدین خلق] هم که شکل دیگر [سازمان] پیکار است شروع به قیام مسلحانه علیه دولت اسلامی نمود و در همه شهرستان‌ها به ترور رجال‌الله دست زدند و طبعاً مشکل‌ترین نقطه تهران بوده که حالا هم اینها تمرکز در تهران پیدا کرده‌اند. در تهران دادستانی با نهایت قدرت و توان و با امکانات کمی که داشت با اتکاء به خداوند شروع به مبارزه با اینها کرد و ستون فقرات آنها را شکست. بعد از آنکه ستون فقرات اینها شکسته شد و یک آرامش نسبی در کشور پیدا شد عواطف شروع به کار کرد؛ «لاتأخذکم بهما رأفة فی دین الله» این جوشش کرد و بالا آمد. عده‌ای گفتند که اینها فرزندان این آب‌وخاک هستند و اینها را می‌توانیم تعلیم بدهیم و تربیت کنیم و نتیجه این شد که گروهی از اینها از زندان آزاد شدند و شروع به ترور و تخریب کردند و حتی بعضی‌ها که تحت عنوان توابعین هم آزاد شده بودند، حالا هم مشغول شیطنت هستند و من فکر می‌کنم که این نوع رأفت‌های بی‌جا آن‌چنان لطمه به توان و قدرت دادستانی زد که اگر اطاعت [از] حضرت امام [خمینی] نمی‌بود، قضات و دادستان‌ها می‌گذاشتند و می‌رفتند. این مسئله را ما درست می‌توانیم به جنگ صفین تشبیه کنیم. در آن موقع دیگر سراپرده معاویه گرفته شده بود. مالک اشتر نخعی داشت ریشه را می‌کند، ولی خب همین سلسله عواطف و احساسات سبب شد که کار به اینجا رسید که حکومت امیرالمؤمنین (سلام‌الله‌علیه) پر و بالش بریده شد. این گروهک‌ها به ما هیچ رحمی نمی‌کنند. رده‌های اولیه اینها ظاهرش این است که دیوانه هستند؛ یعنی به تمام معنی مغزشان از ادراک صحیح تخلیه شده است.»

آیت‌الله محمدی گیلانی افزود: «اینها را ملاحظه می‌کنید که پس از آزادی از زندان دست به ترور و تخریب زدند و

حالا هم می بینید که روزی نیست که چندین نفر را نکشند و تمام گرفتاری ها به دلیل رأفت و رحمت بی جاست. مگر از این گروهک ها چقدر تاکنون اعدام شده اند؟ و آنها چقدر افراد این کشور را شهید کرده اند؟ شما آمار اعدام شدگان را ببینید چیز زیادی در مقابل ترورهای که آنها کرده اند نیست. مسئله انفجار دفتر حزب جمهوری اسلامی [۷ تیر ۱۳۶۰] شوخی نیست. یک محقق بزرگواری مثل آیت الله دکتر بهشتی را شهید کردند. شما چقدر می توانید از این عوامل گروهک ها را روی هم بگذارید که معادل شهید مظلوم بهشتی باشد؟ من نمی گویم که اینها باید همین طور اعدام شوند. من می گویم که باید در این طور مسائل تدبیر بیشتری بشود و مصادر امور باید اندیشه بیشتری بکنند و تحت سیطره افکار زید و عمر واقع نشوند. عن قریب بود که حجمه این گروهک ها هم خرد بشود؛ ستون فقرات اینها شکسته شده بود اما حجمه اینها باقی است. عواطف و احساسات غلبه کرد و اینها آزاد شدند و شد آنچه که شد. در عین حال ما هم معتقدیم که اعدام باید به مقدار ضروری باشد. خیلی ها جایز القتل هستند، ولی هر جایز القتل ضرورت ندارد که اعدام بشود. اما ضرورتی هم ندارد که سست باشیم تا آن اندازه که دست این گروهک ها باز باشد و فلان واعظ را از اتومبیل پایین بیاورند و در مقابل مردم سینه دیوار به رگبار بندند و بروند. اینجا مقصر کیست؟ خون این دو نفری که همین امروز* اینها کشته اند و یک زن هم که به آنها اعتراض کرده، او را هم کشته اند، به گردن کیست؟ چه کسانی هستند که به روش های انقلابی حمله می کنند و چه مقدار اینها حق دارند که به روش های انقلابی حمله کنند؟ این به عهده ملت رنج دیده است که خودشان این مسائل را ملاحظه کنند. چرا باید این زمزمه ها باشد که پیاده کردن عدلیه اسلامی سال های متمادی طول می کشد؟ حکومت پیغمبر اکرم (ص) و حکومت امیرالمؤمنین (ع) سال ها می خواست که قضایش پیاده بشود، یا اینکه یکی از ممیزات قضایی اسلام سرعت عمل است؟ من به مصادر امور که همه شان نیت خوب بحمدالله دارند اخطار و انذار می کنم که مسامحه و سستی نکنند. دادگستری را زودتر می شود تغییر داد و اصلاح کرد. دادگستری همان دادگاه های انقلاب است. کلمه انقلاب را بردار، دادگاه شرعی است.»

حاکم شرع دادگاه های انقلاب اسلامی مرکز در پاسخ به سؤال دیگر خبرنگار روزنامه جمهوری اسلامی که پرسید: «دادگاه های انقلاب برای مبارزه با تروریست های اقتصادی چه برنامه ای دارند؟» گفت: «البته باید مردم توجه داشته باشند که کار قضا و شورای عالی قضایی سنگین است. مبارزه با احتکار و گران فروشی به عهده دادگاه امور صنفی است و از همان طریق مشغول فعالیت هستند و ما امیدواریم که ان شاء الله جلوی این تروریست ها بدین وسیله گرفته بشود. وگرنه ما باید شدت عمل اسلامی را در مورد این طور افراد به کار ببریم و اگر کیفر اسلامی شدیداً در مورد اینها عمل شود، من فکر می کنم که در ظرف دو ماه می توان جلوی این تروریست های اقتصادی را گرفت. امیدوارم که شورای عالی قضایی اقدام قاطعی در مورد این گران فروشان و محتکرین انجام دهد و اجازه ندهد که اینها بیش از این اموال ملت را چپاول کنند.»

آیت الله گیلانی در مورد پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین هم اظهار داشت: «برای پیشگیری از وقوع جرم برنامه انبیا را داریم. ما معتقدیم که اگر اخلاقیات اسلام در جامعه پیاده بشود، جرم به حداقل خود خواهد رسید. برای پیاده شدن اخلاق و دستورات اسلامی از یک طرف آموزش و پرورش مسئولیت خطیر دارد و از طرف دیگر حوزه های علمیه باید از طریق وعظ و خطابه مردم را ارشاد کنند و اگر این کارها را انجام دهند پیشگیری جرم به حد اعلی و وقوع جرم به حد نازل خواهد رسید. در مورد اصلاح مجرمین و تربیت زندانیان گاهی از دیدگاه غربی ها مطرح می شود که ما و ملت ما می دانیم که دروغ می گویند. آنها دزد پرور و خودشان هم دزد هستند. ریگان [رئیس جمهور آمریکا] یعنی یک دزد پرتوان و آقای میتران [رئیس جمهور فرانسه] و لقمه چرب ریاست جمهوری او برای این است که بتواند بیشتر بدزد و اطفال شهوات کند ... اسلام دستور می دهد که آن مجرمینی را که واجب القتل نیستند، وعظ و خطاب برایشان بنمایند. همچنان که برادران ارجمند دادستانی انقلاب اسلامی مرکز این آموزش ها را برای زندانیان انجام می دهند و شبانه روز هم برادرانی که از قم آمده اند در اینجا مشغول خدمت هستند از طریق ارشاد و وعظ خیلی ها را آدم کرده اند و از اشتباه بیرون آورده اند.»

آیت الله محمدی گیلانی در پاسخ آخرین سؤال خبرنگار که پرسید دادگاه های انقلاب چه نوع امکانات دفاعی

* از آنجا که زمان این ترور ۱۳۶۱/۲/۲۵ می باشد، بنابراین مصاحبه آیت الله محمدی گیلانی در آن تاریخ انجام شده است.

برای متهمان فراهم می‌کنند، گفت: «متهمی را که می‌آورند بعد از اینکه کیفرخواست خوانده می‌شود، آنجایی که مربوط به حقوق‌الله می‌شود، روی قاعده‌ای که مسامحه در حقوق‌الله تجویز شده و حقوق‌الله مبنای بر تخفیف است، غالب قضات محترم که آشنا به این قواعد هستند تلاش می‌کنند که یک نحوه تلقین به اینها بشود که در مقام دفاع یک‌طوری صحبت کنند. خیلی از اوقات به اینها تلقین می‌شود که شما که به گروهک [مارکسیستی] پیکار ملحق شدید گویا نمی‌دانستید که ملحق شدن به [سازمان] پیکار ارتدادآور است، کانه خط به او می‌دهند. چه امکانی برای دفاع بهتر از این؟ یا اینکه می‌گویند آقا شما که به گروه [مارکسیستی] چریک‌های اقلیت ملحق شده بودید؛ لابد آن‌وقت نماز می‌خواندید و معتقد به خدا بودید؛ یعنی به او خط می‌دهند که این نگویید که من منکر خدا و دین هستم و طوری شود که ارتداد فطری ثابت نشود. آیا شما امکان دفاع بهتر از این می‌توانید تصور کنید؟ این قاضی را می‌گویند دوست‌دار حقوق بشر. امکان دفاع کامل به متهمین داده شده و از خودشان هم دفاع می‌کنند.»^(۲۴)

منابع و مآخذ روزشمار ۱۳۶۱/۲/۲۸

۱. سند شماره ۴۹۹۳/پن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: (بررسی مانور) عملیات بیت‌المقدس، (جلسه قرارگاه کربلا، ۱۳۶۱/۲/۲۸، نوار شماره ۳۱۱۶)، عبدالله درویشی، صص ۲۴ - ۱۷.
۲. سند شماره ۳۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه کربلا در عملیات بیت‌المقدس، عبدالله درویشی، ۱۳۶۱/۱/۲۱ تا ۱۳۶۱/۲/۳۰، صص ۳۰۶ - ۳۰۴؛ و - سند شماره ۴۹۹۴/پن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: (بررسی مانور) عملیات بیت‌المقدس، (قرارگاه کربلا، ۱۳۶۱/۲/۲۸، نوار شماره ۲۷۲۹)، عبدالله درویشی، صص ۲۹ - ۱؛ و - سند شماره ۴۹۹۵/پن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات بیت‌المقدس، (قرارگاه کربلا، ۱۳۶۱/۲/۲۸، نوار شماره ۲۷۷۴)، عبدالله درویشی، صص ۱۱ - ۱.
۳. سند شماره ۴۹۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: (بررسی مانور) عملیات بیت‌المقدس، (جلسه قرارگاه کربلا، ۱۳۶۱/۲/۲۸، نوار شماره ۲۹۰۷)، عبدالله درویشی، صص ۲۹ - ۱؛ و - سند شماره ۳۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۱۲ - ۳۱۰.
۴. روزنامه کیهان، ۱۳۶۱/۲/۲۹، صص ۲؛ و - اکبر هاشمی رفسنجانی، پس از بحران (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۱)، به اهتمام فاطمه هاشمی، تهران: نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، صص ۸۱.
۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه خبرها و گزارش‌ها (ایران در ۲۴ ساعت گذشته)، شماره ۶۱، ۱۳۶۱/۲/۳۰، صص ۳۰.
۶. سند شماره ۳۴۴۹۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفن‌گرام فرمانداری میروان به استانداری کردستان، ۱۳۶۱/۲/۲۹.
۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه خبرها و گزارش‌ها (ایران در ۲۴ ساعت گذشته)، شماره ۵۹، ۱۳۶۱/۲/۲۸، صص ۴۲.
۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۳۰، ۱۳۶۱/۲/۲۶، صص ۱۲، سنندج - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۱/۲/۲۹.
۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۰، ۱۳۶۱/۲/۲۹، صص ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۱/۲/۲۸.
۱۰. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۱/۲/۲۸، صص ۴.
۱۱. روزنامه کیهان، ۱۳۶۱/۲/۲۹، صص ۱۶.
۱۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه خبرها و گزارش‌ها (ایران در ۲۴ ساعت گذشته)، شماره ۵۹، ۱۳۶۱/۲/۲۸، صص ۲۲ - ۹.
۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۰، ۱۳۶۱/۲/۲۹، صص ۲۳، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۱/۲/۲۸.
۱۴. روزنامه کیهان، ۱۳۶۱/۲/۲۸، صص ۱۴.
۱۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۰، ۱۳۶۱/۲/۲۹، صص ۳، ریاض - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۳۶۱/۲/۲۸.
۱۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۱/۲/۲۸، صص ۵ و ۶، به نقل از رادیو بی‌بی‌سی، ۱۳۶۱/۲/۲۸.
۱۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۰، ۱۳۶۱/۲/۲۹، صص ۴۳، به نقل از رادیو امان، ۱۳۶۱/۲/۲۸.
۱۸. همان، صص ۲۳، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۱/۲/۲۸.
۱۹. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۱/۲/۲۸، صص ۷، به نقل از رادیو بی‌بی‌سی، ۱۳۶۱/۲/۲۸.
۲۰. روزنامه کیهان، ۱۳۶۱/۲/۲۸، صص ۱۴.
۲۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۰، ۱۳۶۱/۲/۲۹، صص ۱۳ - ۱۰، بیروت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۳۶۱/۲/۲۸.
۲۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۱/۲/۲۸، صص ۱۱ و ۱۲.
۲۳. روزنامه کیهان، ۱۳۶۱/۲/۲۹، صص ۱.
۲۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۱/۲/۲۸، صص ۱۱ و ۱۲.